

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 1346/2023
23.01.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд у већу састављеном од судија: Мирјане Андријашевић, председника већа, Иване Рађеновић, Владиславе Милићевић, Марине Милановић и Весне Мاستиловић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Гојко Алексић, адвокат из ..., против туженог „Sectra Consulting“ д.о.о. Београд, чији је пуномоћник Небојша Перовић, адвокат из ..., ради исплате и стицања без основа, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 1370/22 од 16.09.2022. године, у седници одржаној 23.01.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 1370/22 од 16.09.2022. године у делу става првог изреке (којим је потврђена правостепена пресуда у ставу трећем изреке) у односу на новчано потраживање на име стицања без основа, као изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 1370/22 од 16.09.2022. године у делу става првог изреке у односу на новчано потраживање на име стицања без основа и пресуда Првог основног суда у Београду П1 1468/21 од 25.01.2022. године у ставу трећем изреке, тако што се **ОДБИЈА** као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се тужени обавезе да му на име стицања без основа исплати укупан износ од 22.598,82 динара и то: износ од 5.357,16 динара са законском затезном каматом од 01.12.2007. године до исплате, износ од 5.357,16 динара са законском затезном каматом од 01.01.2018. године до исплате, износ од 5.357,16 динара са законском затезном каматом од 01.02.2018. године до исплате, износ од 3.571,44 динара са законском затезном каматом од 01.03.2018. године до исплате и износ од 2.976,20 динара са законском затезном каматом од 01.04.2018. године до исплате.

НЕ ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 1370/22 од 16.09.2022. године у преосталом делу става првог изреке у односу на новчано потраживање на име неисплаћеног увећања зараде за рад ноћу, неисплаћеног дела накнаде трошкова за долазак и одлазак са рада, обрачуна и уплате припадајућих доприноса за пензијско и инвалидско осигурање, доприноса за здравствено осигурање и доприноса за случај незапослености и одлуци о трошковима поступка.

ОДБАЦУЈЕ СЕ као недозвољена ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 1370/22 од 16.09.2022. године у преосталом делу става првог изреке у односу на новчано потраживање на име неисплаћеног увећања зараде за рад ноћу, неисплаћеног дела накнаде трошкова за долазак и одлазак са рада, обрачуна и уплате припадајућих доприноса за пензијско и инвалидско осигурање, доприноса за здравствено осигурање и доприноса за случај незапослености и одлуци о трошковима поступка.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П1 1468/21 од 25.01.2022. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца и обавезан тужени да му на име неисплаћеног увећања зараде за рад ноћу у периоду од 01.06.2018. године до 30.09.2018. године исплати укупан износ од 8.923,20 динара са законском затезном каматом од 20.01.2021. године до исплате и обрачунату законску затезну камату на наведени износ до 19.01.2021. године у висини од 2.149,01 динара. Ставом другим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу на име неисплаћеног дела накнаде трошкова за долазак и одлазак са рада у периоду од 01.06.2018. године до 30.09.2018. године исплати укупан износ од 39.700,00 динара са законском затезном каматом од 20.01.2021. године до исплате и обрачунату законску затезну камату на наведени износ до 19.01.2021. године у износу од 9.527,43 динара. Ставом трећим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу на име стицања без основа исплати укупан износ од 22.598,82 динара у појединачним месечним износима са законском затезном каматом од доспелости сваког износа до исплате. Ставом четвртим изреке, обавезан је тужени да у корист тужиоца на досуђени износ од 8.923,20 динара из става првог изреке пресуде, обрачуна и уплати припадајуће доприносе за пензијско и инвалидско осигурање Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање, доприносе за здравствено осигурање Републичком фонду за здравствено осигурање и доприносе за случај незапослености Националној служби за запошљавање за период од 01.06.2018. године до 30.09.2018. године по стопи важећој на дан уплате. Ставом петим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 83.033,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности одлуке до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 1370/22 од 16.09.2022. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба туженог и потврђена првостепена пресуда. Ставом другим изреке, одбијен је захтев туженог за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену ревизију је благовремено изјавио тужени због битне повреде одредаба парничког поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Одлучујући о дозвољености изјављене ревизије туженог на основу члана 404. став 2. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“, бр. 72/11 ... 18/20 и 10/23), Врховни суд је налази да су испуњени услови за одлучивање о ревизији туженог као изузетно дозвољеној у смислу члана 404. став 1. ЗПП, а ради уједначавања судске праксе у погледу одлучивања о тужбеним захтевима из истоветног чињеничног и правног основа ради стицања без основа накнаде трошкова стручног оспособљавања,

усавршавања и стицања посебних знања за рад. Из изнетих разлога је одлучено као у ставу првом изреке, на основу члана 404. став 2. ЗПП.

Врховни суд је испитао правноснажну пресуду донету у другом степену у побијаном делу којом је одлучено о тужбеном захтеву ради стицања без основа, применом члана 408. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС" бр. 72/11 и 18/20) и нашао да је ревизија основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Нема ни битне повреде из члана 374. став 1, у вези са члановима 8. и 383. ЗПП на коју се указује у ревизији, с обзиром да је побијана одлука заснована на чињеничном стању које је утврђено оценом доказа извршеном од стране првостепеног суда, дајући оцену о правном значају чињеница битних за примену материјалног права.

Према чињеничном стању, тужилац је био у радном односу код туженог на основу уговора о раду на одређено време закључених у периоду од 01.06.2018. године до 30.09.2018. године. Тим уговорима уговорена је цена радног часа у висини минималне зараде ради обављања послова службеника обезбеђења у сектору „НИС“ Решењем туженог од 24.09.2018. године тужиоцу је престао радни однос на одређено време дана 30.09.2018. године, због истека рока на који је заснован. Пре заснивања радног односа на одређено време, тужилац је са туженим закључио више уговора о стручном оспособљавању и усавршавању и то од 20.09.2017. године, од 24.11.2017. године, од 18.01.2018. године и 13.04.2018. године, све у својству лица које се стручно оспособљава и туженог као послодавца, ради оспособљавања, усавршавања и стицања посебних знања и вештина за самостални рад на пословима физичко-техничког обезбеђења, а трајању од по три месеца. Тим уговорима предвиђено је да ће се о спровођењу програма за стручно оспособљавање и усавршавање старати одговарајући руководиоци организационе јединице и обезбедити лицу које се стручно оспособљава полагање стручног испита. Тужилац као лице које се стручно оспособљава и усавршава, дужан да се придржава општих аката послодавца, да се према раду и запосленима односи коректно, дисциплиновано и одговорно и да се уклопи у организацију рада и методе рада послодавца, те да има право на новчану накнаду у износима опредељеним у сваком од тих уговора (нето по часу), која се не сматра зарадом у смислу закон, као и друга права у складу са законом и општим актом послодавца. Из Одлуке туженог од 14.02.2016. године утврђено је да се тужени обавезао да за запослене службенике обезбеђења у складу са Законом о приватном обезбеђењу, а на основу њихове молбе, у целости плати трошкове обуке и полагања стручног испита за вршење послова приватног обезбеђења (став 1.). Запослени након што су упознати да трошкове лиценцирања сnose сами, обратили су се послодавцу и постигли договор да послодавац сноси трошкове обуке, као и да ће износ који је послодавца уплатио за њих, вратити у месечним ратама одбијањем од зараде (став 2. Одлуке). Запослени су својим потписом на изјави о прихватању лиценцирања и изјави о динамици одбијања од зарада потврдили да трошкове обуке и полагања стручног испита за вршење послова приватног обезбеђења сnose сами (став 3. Одлуке). Тужилац је у својеручно потписаној изјави од 20.09.2017. године у којој је навео да жели да започне процес обуке ради стицања лиценце неопходне за обављање послова службеника обезбеђења, у складу са одредбама Закона о приватном обезбеђењу, да је упознат да ће сам сносити трошкове лиценцирања и да уколико одустане за време програма лиценцирања (обука и полагање стручног испита) од даљег усавршавања, не

може да оствари право на рефундацију трошкова. На основу потписаних изјава тужиоца од 31.10.2017. године и 17.01.2018. године утврђено је да је тужилац сагласан да тужени умањи његов лични доходак на име трошкова лиценцирања према вредности и по динамици која је ближе означена у садржају тих изјава. Тужени је те трошкове лиценцирања обустављао од износа месечних примања на име накнаде која је тужиоцу исплаћивана за време стручног оспособљавања и усавршавања, а који су исказани у обрачунским листама као посебна ставка (лиценца) и новчани износи који се на њу односе (за обуку, таксе за лиценцирање, полагање и поновно полагање испита). Након стицања наведене лиценце, тужилац је код туженог засновано радни однос на одређено време 01.06.2018. године.

На основу тако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су применом одредбама чланова 49. и 164. Закона о раду и члана 8. Закона о приватном обезбеђењу, усвојили тужбени захтев за рефундацију износа који је тужени обуставио од зараде тужиоцу на име трошкова обуке и полагања стручног испита ради стицања потребне лиценце, с обзиром на то да тужилац није одустао од стручног усавршавања, да је стекао лиценцу, да исту користи и даље у другим привредним друштвима, а да је наведеним законским нормама остављена могућност да те трошкове сноси и правно лице код ког је лице које полаже испит запослено.

По оцени Врховног суда, основано се ревизијом тужене указује да су нижестепени судови погрешно применили материјално право када су обавезали туженог да тужиоцу на име стицања без основа исплати тражене месечне износе.

Према одредби члана 49. став 1. и 3. Закона о раду, послодавац је дужан да запосленом омогући образовање, стручно оспособљавање и усавршавање када то захтева потреба процеса рада и увођење новог начина и организације рада. Трошкови образовања, стручног оспособљавања и усавршавања обезбеђују се из средстава послодавца и других извора у складу са законом и општим актом.

Одредбама Закона о приватном обезбеђењу („Службени гласник РС“, бр. 104/13... 42/15), прописано је да послове приватног обезбеђења могу вршити правна лица, предузетници и физичка лица која имају лиценцу за вршење послова приватног обезбеђења издату од стране министарства (члан 8.), да трошкове организовања и спровођења стручних испита сноси лице које полаже стручни испит, односно правно лице код ког је лице које полаже испит запослено (члан 14. став 5.), те да положена лиценца услов за обављање послова службеника обезбеђења од 01.01.2017. године (члан 88.).

Чланом 201. Закона о раду, предвиђена је могућност ангажовања лица ван радног односа, дакле без заснивања радног односа под одређеним условима и то уговором о стручном оспособљавању ради обављања приправничког стажа, односно полагања стручног испита, кад је то законом, односно правилником предвиђено као посебан услов за самосталан рад у струци и уговором о стручном усавршавању ради стручног усавршавања и стицања посебних знања и способности за рад у струци, односно обављања специјализације, за време утврђено програмом усавршавања, односно специјализације, у складу са посебним прописом. Послодавац лицу на стручном оспособљавању или усавршавању може да обезбеди новчану накнаду и друга права, у складу са законом, општим актом или уговором о стручном оспособљавању и

усавршавању. Оба уговора се закључују у у писаном облику а наведена новчана накнада не сматра се зарадом у смислу Закона о раду.

У конкретном случају према утврђеном чињеничном стању, тужилац је у својству лица које се стручно оспособљава, а ради оспособљавања, усавршавања и стицања посебних знања и вештина за самостални рад на пословима физичко-техничког обезбеђења, са туженим закључио више уговора о стручном оспособљавању и усавршавању дана 20.09.2017. године, 24.11.2017. године, 18.01.2018. године и 13.04.2018. године. Такво ангажовање по наведеним уговорима је рад ван радног односа, за који је остварио уговорену новчану накнаду. Тужиоцу је као лицу на стручном оспособљавању и усавршавању, омогућено као и запосленима код туженог који су обављали послове физичко-техничког обезбеђења, да тужени претходно (у целини) плати трошкове обуке и полагања стручног испита, односно стисања лиценце за вршење послова приватног обезбеђења, што је услов за обављање тих послова у складу са наведеним посебним прописом Законом о приватном обезбеђењу и истовремено је писаним изјавама прихватио да те трошкове надокнади туженом, тако што ће се његова примања на име трошкова лиценцирања умањити према вредности и по динамици која су ближе означена у садржају тих изјава.

Следом изнетог, имајући у виду правну природу закључених уговора о стручном оспособљавању и усавршавању којима се не заснива радни однос, као и садржину ангажовања тужиоца код туженог по основу тих уговора, то тужилац у својству лица које се стручно оспособљава, а ради оспособљавања, усавршавања и стицања посебних знања и вештина за самостални рад на пословима физичко-техничког обезбеђења и с тим у вези стицања лиценце, није запослено лице код туженог, због чега нема услова за примену одредбе члана 49. став 3. Закона о раду и члана 14. став 5. Закона о приватном обезбеђењу, како то погрешно закључују нижестепени судови, при том имајући у виду да је након стицања лиценце тужилац од 01.06.2018. године до 30.09.2018. године био у радном односу код туженог. Осим тога, по оцени Врховног суда не може се прихватити ни становиште нижестепених судова да изјава тужиоца од 20.09.2017. године (у којој наводи да уколико одустане за време програма лиценцирања од даљег усавршавања неће остварити право на рефундацију трошкова) установљава обавезу туженог да тужиоцу исплати предметно новчано потраживање. Ово из разлога што се ради о једностраној изјави, а закљученим уговорима о стручном оспособљавању и усавршавању, тужени такву обавезу није преузео.

Како се у конкретном случају не ради о законској, нити уговорној обавези туженог да сноси трошкове организовања и спровођења стручних испита, а који су уз сагласност тужиоца сукцесивно у месечним износима обустаљани од његове уговорене новчане накнаде, то тужилац неосновано потражује наплаћени новчани износ са затезном законском каматом у смислу чланова 210. и 214. ЗОО.

Из изнетих разлога, на основу члана 416. став 1. ЗПП, Врховни суд је одлучио као у ставу друго изреке.

Одлучујући о дозвољености изјављене ревизије туженог на основу члана 404. став 2. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“, бр. 72/11 ... 18/20 и 10/23), по оцени Врховног суда, нису испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији туженог у односу на одлуку о тужбеном захтеву за исплату увећане зараде за

рад ноћу и неисплаћеног дела накнаде трошкова за долазак и одлазак са рада у спорном периоду од 01.06.2018. године до 30.09.2018. године, јер у том делу побијана другостепена пресуда не одступа од праксе судова у истим чињенично-правним споровима, нити је потребно да се размотре правна питања од општег интереса или правна питања у интересу равноправности грађана. Нема потребе ни за новим тумачењем примењеног материјалног права – одредбе члана 108 став 1. тачка 2. и члана 118 став 1. тачка 1. Закона о раду и одредаба Правилника о раду туженог, а код утврђења да је тужилац у утуженом периоду остварио часове ноћног рада који није вреднован при утврђивању основне зараде, те да тужиоцу за дане присуства на раду (чије је пребивалиште у ... а место рада у ...), тужени није у пуном износу исплатио трошкове превоза за долазак и одлазак са рада.

Из наведених разлога, на основу члана 404. став 2. ЗПП, одлучено је као у ставу трећем изреке.

Врховни суд је испитао дозвољеност изјављене ревизије применом одредбе члана 410. став 2. тачка 5. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС" бр. 72/11...18/20) и нашао да ревизија тужене није дозвољена.

Одредбом члана 403. став 3. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС" бр. 72/11...18/20) прописано је да ревизија није дозвољена у имовинско правним споровима ако вредност предмета спора побијаног дела не прелази динарску противвредност 40.000 евра, по средњем курсу Народне банке Србије на дан подношења тужбе.

Тужилац је тужбу поднео 03.03.2021. године. Вредност предмета спора у побијаном делу износи 48.623,20 динара.

Овај спор не односи се на заснивање, постојање и престанак радног односа из члана 441. Закона о парничном поступку, већ на потраживање у новцу на име исплате увећане зараде за рад ноћу и неисплаћеног дела накнаде трошкова за долазак и одлазак са рада. Како вредност предмета спора побијаног дела правноснажне одлуке очигледно не прелази динарску противвредност од 40.000,00 евра по средњем курсу Народне банке Србије на дан подношења тужбе, изјављена ревизија није дозвољена.

Из наведених разлога, на основу члана 413. Закона о парничном поступку одлучено је као у ставу четвртом изреке.

Председник већа – судија
Мирјана Андријашевић, с.р.

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**